

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Westerveld
Afdeling Leefomgeving
Postbus 50
7970 AB Havelte

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Contactpersoon
M.S. Verweij
T 033 421 73 62
F 033-421 77 99
m.verweij
@cultureelerfgoed.nl

Datum
Betreft

16 JUNI 2017

Advies omgevingsvergunning monumenten (art. 2.1, lid 1,
onder f, en 2.26, lid 3, Wabo en art. 6.4, lid 1, onder a, Bor)

Onze referentie
CIK-2017-148

Uw referentie
-

Uw e-mail
13 februari 2017

Olonummer
168041

Bijlagen
-

Gegevens beschermd monument

Naam	Oldengaerde
Adres	Westeinde 57
Postcode/plaats	7991 RT, Dwingeloo
Gemeente/provincie	Westerveld/DR
Monumentnummer	513983

Geacht college,

Op 13 februari 2017 stuurde u de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een e-mail met het verzoek te adviseren over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemd monument. De aanvraag valt binnen het bestek van de Wabo. Het advies heeft betrekking wijziging van de verwarmingssystematiek i.c. klimatologische voorzieningen in het hoofdhuis van 'Oldengaerde'.

Voor de goede orde wordt hier verwezen naar recente Wabo-adviezen inzake 'Oldengaerde' (AWT-2014-233 d.d. 1 juli 2014; CIK-2016-254 d.d. 9 juni 2016; CIK-2016-856 d.d. 28 november 2016). Korte tijdshalve wordt rechtstreeks naar deze adviezen verwezen die worden geacht in het voorliggende advies te zijn opgenomen.

Advies

Het advies van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed luidt *positief* indien in de vergunning een clausule wordt opgenomen waarin wordt bepaald dat:

- . een gebouwsimulatiemodel in het hoofdgebouw van 'Oldengaerde' te Dwingeloo ten behoeve van adequate instandhouding van de monumentale wandafwerking wordt aangebracht;
- . dit gebouwsimulatiemodel gedurende een in goed overleg te bepalen termijn in werking wordt gesteld;
- . de meetresultaten van het gebouwsimulatiemodel in goed overleg worden besproken en bepalend zullen zijn voor het toekomstige beleid ten aanzien van de klimaathuishouding in het hoofdhuis van 'Oldengaerde'. Een dergelijk model is een computerstudie naar de effecten van de wandverwarming op het behang. Op

basis van de meetresultaten van de oude en de nieuwe situatie kan een beslissing voor de toekomst worden genomen en worden vastgesteld of het risico is toegenomen of niet.

Aanbevelingen

Voor meer informatie over restauratiekwaliteit wordt verwezen naar de websites www.stichtingerm.nl en www.monumentaalschilderwerk.nl

De ministeriële adviesplicht

U heeft het plan als adviesplichtig aangemerkt. Het voorliggende plan betreft:

1. sloop van een beschermd monument of een deel daarvan voor zover van ingrijpende aard;
2. ingrijpende wijziging van een beschermd monument of een belangrijk deel daarvan, voor zover de gevolgen voor de waarde van het beschermde monument vergelijkbaar zijn met de gevolgen van het geval, bedoeld onder 1;
3. reconstructie van een beschermd monument of een belangrijk deel daarvan, waarbij de staat van het monument wordt teruggebracht naar een eerdere staat of een veronderstelde eerdere staat van dat monument, of;
4. herbestemming van een beschermd monument of een belangrijk deel daarvan.

Hieronder volgt een toelichting op de totstandkoming van dit advies. Bij de advisering is gebruik gemaakt van de stukken die bij de aanvraag zijn ingediend en werden geregistreerd onder nummer CIK-2017-148.

Het plan

Het plan behelst wijziging van de verwarmingssystematiek i.c. klimatologische voorzieningen in het hoofdhuis. Gedurende de afgelopen maanden vond intensief overleg plaats tussen Dijkoraad en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Motivering

Gelet op het monument en de ingreep zijn de volgende aspecten in het advies verwerkt:

- o De registeromschrijving van bovengenoemd rijksmonument.
- o Bouwkundige/bouwhistorische aspecten.
- o Architectuurhistorische/architectonische aspecten.
- o Ruimtelijke/stedenbouwkundige aspecten.
- o Duurzaamheid.
- o Functie/herbestemming/bestemmingplan.
- o Het gebruik van het monument (artikel 2.15 van de Wabo).

Het bovenstaande geeft aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Met betrekking tot (verandering van) monumenten adviseert de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed altijd de volgende algemene uitgangspunten te hanteren:

- Een wijziging behoort de oorzaak (oorzaken) van de schade weg te nemen.
- Beperk de wijziging(en) tot het minimum.
- Bevorder herstel van historisch (bouw)materiaal.
- Vervang materiaal, als het versleten is, door hetzelfde in eenzelfde techniek en detaillering.
- Behandel restauraties uit het verleden met respect.
- Documenteer de werkzaamheden.

Advies: neem de algemene uitgangspunten op in de tekst van de vergunning.

Meer in het bijzonder, naar aanleiding van het plan tot wijziging van het hoofdbouw van de historische buitenplaats Oldengaerde, Westeinde 57 te Dwingeloo, luidt het advies als volgt.

. De voorgestelde verwarmingssystematiek i.c. klimatologische voorzieningen hebben gevolgen voor de wandafwerking van het monument. In de oude situatie werd de temperatuur niet gecontroleerd en kon deze relatief hoog zijn, waardoor de relatieve luchtvochtigheid soms zeer laag kon zijn. Dit was evenwel niet permanent het geval. In de nieuwe situatie zal de temperatuurstijging beter te beheersen zijn, maar aan het oppervlak kan de omstandigheid aan het oppervlak niettemin iets kritischer zijn. De relatieve luchtvochtigheid aan het oppervlak zal wat lager zijn en juist deze omstandigheid zal vaker voorkomen, zo luidt de verwachting. De vraag blijft in hoeverre deze omstandigheid schadelijker is dan de oude situatie.

Het is op dit moment onmogelijk vast te stellen in hoeverre de voorgestelde wijziging de monumentale waarden zal aantasten of ongemoeid laat.

De termijn van acht dagen waarin metingen zijn uitgevoerd, is te kort geweest en te eenzijdig van aard: de klimatologische fluctuaties waren te gering om verantwoorde conclusies aan te (kunnen) verbinden.

Als gevolg is te weinig informatie beschikbaar voor het in gezamenlijkheid nemen van doordachte beslissingen. Op basis van de nu beschikbare gegevens kan geen risico worden uitgesloten. Het is zelfs niet mogelijk een gecalculeerd risico te benoemen.

Een en ander leidt tot het volgende *advies*:

Breng met behulp van een gebouwsimulatiemodel de risico's in kaart zodat een betrouwbaar beeld van het risico wordt verkregen. Daarnaast is het wellicht mogelijk de wandverwarming bij wandbehangsels met een ondergeschikte monumentale waarde aan te brengen. Ten derde is een combinatie van beide methoden mogelijk.

Vervolgens kan aan de hand van de bouwkundige gegevens, installatie-technische gegevens en het buitenklimaat het klimaat worden gemonitord en het beleid voor de toekomst in goed overleg bepaald.

Zodoende komt een monitorings-systematiek tot stand waarmee gedurende een aantal jaren waarnemingen kunnen worden gedaan, ervaringen uitgewisseld en kengetallen verzameld en wel zodanig dat gedeelde ervaringen kunnen worden opgebouwd ten behoeve van een adequate en duurzame conditionering van de wandafwerking.

Binnen dit bestek zullen periodieke conditierapportages onmisbare instrumenten blijken te zijn aangezien de meetresultaten over verschillende jaren worden verkregen.

Dit advies is gebaseerd op berekeningen van de Rijksdienst waarin de buiten- en binnenmuren zijn betrokken en waarbij een poging is gedaan de bestaande situatie te vergelijken met de toekomstige. De volgende conclusies kunnen worden getrokken:

- . De relatieve luchtvochtigheid aan binnenwanden is bij het bestaande gebruik lager dan de situatie aan buitenwanden.

- . De relatieve luchtvochtigheid aan buitenwanden is bij het bestaande en nieuwe gebruik lager bij de toepassing van een wandverwarming. De relatieve luchtvochtigheid van ligt zo'n 2 tot 4% punten lager bij een ruimtelijke relatieve luchtvochtigheid van 30%. De vraag blijft in hoeverre hierdoor het risico op schade toeneemt. Er is geen informatie over de mate waarin de relatieve luchtvochtigheid fluctueert.

- . Het bevochtigen van ruimtelucht tot 40% kan de relatieve luchtvochtigheid rond de afwerkingen gunstig beïnvloeden.

- . Een volledige risico-analyse is op basis hiervan niet mogelijk. De kans op biologische schade is laag. De relatieve luchtvochtigheid is niet hoog genoeg. De kans op chemische schade is reëel. Deze is primair afhankelijk van de temperatuur. De vraag is hoeveel de temperatuur gemiddeld toeneemt in de nieuwe situatie ten opzichte van de bestaande. De kans op mechanische schade is niet te beoordelen.

Voor het overige gelden de volgende (deel)adviezen.

- . Voor bouwkundige ondersteuning en gedachtewisseling over o.a. constructies, metsel- en voegwerk, isolatie, brandveiligheid en detaillering kan altijd een beroep worden gedaan op ing. Harm Los en ir. Mark Vrielink, adviseurs bouwkunde van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (telefoon 033 - 421 7 421).

- . Bied tijdens de werkzaamheden voldoende gelegenheid voor het doen van nader bouwhistorisch onderzoek en kleur(historisch) onderzoek.

- . Beleg en garandeer door middel van een passage in de op te stellen vergunning bouwvergaderingen en zend de verslagen van de bouwvergaderingen aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, t.a.v. de heer ing. Harm Los, adviseur bouwkunde.

Onze referentie
CIK-2017-148

- . Laat de ambtenaar monumentenzorg van de gemeente Westerveld deelnemen aan de bouwvergaderingen.
- . Laat de werkzaamheden op vakbekwame wijze begeleiden.
- . Streef gezamenlijk naar een conserverende benadering van het monumentale complex, met name wat betreft afwerking/detaillering, metsel-/voegwerk, beton- en schilderwerk.
- . Geadviseerd wordt te onderzoeken in hoeverre de werkzaamheden kunnen worden ingepast in een leer-/werktraject zodat jonge vaklieden de kans krijgen ervaring op te doen of deze uit te breiden.
- . Neem voor ondersteuning bij de opzet en inrichting van het gebouwsimulatiemodel contact op met de specialist Conservering & Restauraties/Bouwfysica van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, ir. M.H.L. Stappers, telefoon 033 – 421 74 27.

Vragen

Bij vragen over de inhoud van dit advies kan altijd contact worden opgenomen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (briefhoofd).

Afschrift en tekeningen

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verwacht op basis van het BOR art. 6.12.lid 4 een afschrift van het ontwerpbesluit en te zijner tijd een afschrift van het definitieve besluit inclusief de bijbehorende stukken.

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

M.S. Verweij
adviseur architectuurhistorie